

Ekonomikos apžvalga: Lietuva

„Swedbank“ makroekonomikos apžvalga

2011 m. balandžio mėn.

Privatus sektorius perima estafetę – stabilus augimas tęsiasi

Turinys:

Santrauka: Ekonomikos tvirtai žengia tvaraus augimo link, tačiau grėsmės išlieka 2

Pasaulio ekonomika: infliacija ir valdžios sektoriaus skolos kelia grėsmę pasaulio ekonomikos atsigavimui 4

Lietuva: ekonomikos augimas spartėja ir yra labiau subalansuotas 6

„Swedbank Economic Outlook“ leidinyje lietuvių kalba trumpai pristatomos pasaulio, Švedijos, Latvijos ir Estijos ekonomikų perspektyvos ir didžiausias dėmesys skiriamas Lietuvai. Plačiau apie kitas šalis prašome skaityti leidinyje anglų kalba.

Pasaulis:

- Pasaulinis atsigavimas tęsiasi, nepaisant Japonijos nelaimės, Artimųjų Rytų politinės sumaišties ir euro zonos skolų krizės. Pasaulio BVP augo 4,7% praėjusiais metais, šiais ir kitais metais, tikėtina, augimas sulėtės iki 4%, nes ekonominė politika tampa griežtesnė.
- Nepalankūs įvykiai vis dar yra tikėtini. Svarbūs iššūkiai – kylančios vartojimo prekių kainos, perkaitusios besivystančios rinkos, netvarūs skolos vertybiniai popieriai ir trapūs bankai daugelyje išsivysčiusių šalių, o tai sukelia finansinį nestabilumą ir naujas recesijas.

Lietuva:

- Atsigavimas suaktyvėjo paskutinį 2010 m. ketvirtį, kai metinis BVP augimas buvo 4,6% ir kilstelėjo praėtų metų augimą iki 1,3%. 2010 m. tik atsargos turėjo teigiamos įtakos augimui, bet per paskutinį ketvirtį investicijos ir namų ūkio vartojimas buvo paspartis augimui.
- Manome, kad toks tempas išliks šiais ir 2012 m.; pagerinome BVP prognozes iki 4,2% ir 4,7% atitinkamai. Atsigavimas bus gerokai tvaresnis, nes investicijos ir namų ūkio vartojimas bus pagrindinė varomoji jėga. Dėl pasaulinių pokyčių infliacija bus aukštesnė, todėl sukels keblumą įstoti į euro zoną. Biudžeto konsolidavimas išlieka pagrindiniu iššūkiu.

Latvija:

- Atsigavimas Latvijoje stiprėja. Baigiantis 2010 m. BVP paaugo 3,7% nuo 2009 m. rudens sąstingio. Ekonomikos augimas ir stabilėsnė fiskalinė padėtis padėjo pakelti Latvijos skolos vertybinių popierių kredito reitingus.
- Pasyvios porinkiminės fiskalinė ir struktūrinė politikos pakenks ekonomikos augimui, nes didesni mokesčiai kenkia vartojimui. Prognozuojame 4% ekonomikos augimą 2011 m., bet sumažiname 2012 m. prognozę iki 3,9% (ankstesnioji prognozė – 4,2%). Tikėtina, kad eksporto augimas sumažės dėl pajėgumų trūkumo, tačiau investicijos augs.

Estija:

- 2010 m. Estijos ekonomika augo 3,1%, augimo priežastis – eksportas. Į metų pabaigą vidaus paklausa davė savo vaisių: ir investicijos, ir vartojimas parodė teigiamus metinius augimo rodiklius ketvirtą ketvirtį. Sėkmingas euro įvedimas ir stipri fiskalinė pozicija teigiamai paveikė ekonomikos augimą.
- Manome, kad Estijos ekonomika 2011 m. ir 2012 m. išaugs 4,5%. Namų ūkių vartojimas ir investicijos taps pagrindiniu augimo šaltiniu, tai pakeisdamos eksportą. Vartojimas atsigauja lėtai dėl vangaus atlyginimų augimo, kylančių kainų ir užsitęsusio nedarbo.

Švedija:

- Švedijos ekonomika tvirtai sureagavo į besistabilizuojančias pasaulines sąlygas augimu, siekusi 5,3% praėjusiais metais, kuris buvo vienas iš aukščiausių tarp išsivysčiusių šalių. Padidėjo užimtumas, tačiau dėl didelio bedarbių skaičiaus vis dar sunku susirasti darbą.
- Manome, kad investicijos bus pagrindinė 2011–2012 m. ekonomikos augimo priežastis, tuo tarpu namų ūkio vartojimo augimas sumažės, nes kainos ir palūkanų normos didėja. Ekspansyvios finansų politikos laikotarpis baigsis, tačiau valstybės biudžeto išlaidos vis dar skatins augimą. Pagrindiniai iššūkiai bus auganti darbo jėga, struktūrinės reformos ir kompetencijos kėlimas.

Ekonomikos tvirtai žengia tvaraus augimo link, tačiau grėsmės išlieka

	2009	2010	2011p	2012p
BVP augimas,%				
Lietuva	-14,7	1,3	4,5	4,7
Latvija	-18,0	-0,3	4,0	3,9
Estija	-13,9	3,1	4,5	4,5
Švedija (pašalinus darbo dienų įtaką)	-5,3	5,3	4,0	2,6
Nedarbo lygis,%				
Lietuva	13,7	17,8	15,5	13,5
Latvija	16,9	18,7	15,5	13,9
Estija	13,8	16,9	13,5	12,7
Švedija	8,3	8,4	7,4	7,2
VKI,%				
Lietuva	4,5	1,3	3,2	2,5
Latvija	3,5	-1,1	4,2	2,6
Estija	-0,1	3,0	3,8	3,2
Švedija	-0,3	1,3	3,3	2,4
Einamosios sąskaitos balansas,% BVP				
Lietuva	4,3	1,8	-1,0	1,7
Latvija	8,6	3,6	0,0	-2,5
Estija	7,3	6,8	5,7	4,9
Švedija	6,9	5,9	6,0	5,7

Šaltinis: Šalių statistikos departamentai ir Swedbank prognozės

Praėjusių metų pasaulio ekonomikos pokyčiai Švedijai ir Baltijos šalims buvo naudingi, todėl šių šalių ekonomikų atsigavimo tempai nuolat spartėjo. Tikėtina, kad visose keturiose šalyse BVP šiais metais išaugs apie 4-4,5%. Mažėjant ekonominės politikos skatinimo priemonių poveikiui, išorinės paklausos augimo tempai po truputį lėtėja. Tačiau eksportas tebėra svarbi ekonomikos augimo varomoji jėga, be to, jis skatina investicijas ir užimtumą.

Tačiau kylant pasaulinėms žaliavų kainoms, dėl kurių auga infliacija ir palūkanų normos, atsiranda kliūčių. Nepaisant didesnės infliacijos, Baltijos šalyse ekonomikos augimą labiau skatins namų ūkių vartojimas, tuo tarpu Švedijoje jo svarba sumažės, nes didėjančios energijos ir būsto paskolų aptarnavimo išlaidos ribos vartojimą. 2012 m. BVP Baltijos šalių ekonomikos augs bent 4-4,5%, o Švedijos BVP augimas sumažės iki 2,6%, bet išliks didesnis nei ilgametis vidurkis.

Pasaulio ekonomikos atsigavimas tęsiasi. Praėjusiais metais pasaulio BVP išaugo 4,7%, tai yra šiek tiek daugiau, nei prognozavome sausio mėnesį. Toliau didėjo žaliavų kainos, todėl naftos kainos prognozė padidinome maždaug 20 dolerių iki 105 dolerių už barelį 2011 m., o kitiems metams - 8 USD iki 98 USD. Tai taip pat reiškia, kad daugelyje šalių didės infliacija

ir palūkanų normos. Nors Artimuosiuose Rytuose vykstantis demokratizacijos procesas paskatino naftos kainos augimą, pasaulio ekonomikos atsigavimas ir ekspansyvi monetarinė politika taip pat prisidėjo prie šio augimo.

Dėl spartesnio atsigavimo praėjusiais metais, pasaulio ekonomikos augimo prognozė šiems metams kiek padidinome. Prognozuojame, kad 2011 m. ir 2012 m. pasaulio BVP augs apie 4% ir išliks „dvių greičių“. Labiausiai augs besivystančios rinkos, o išsivysčiusios šalys kovos su struktūrinėmis problemomis, susijusiomis su darbo, kreditų ir būsto rinkomis. Taupymo priemonės lėtins paklausos augimą, ypač Europoje, o JAV ir Japonijos biudžeto konsolidavimo planai buvo atidėti. Japonijos vyriausybė pakeitė fiskalinę politiką dėl žemės drebėjimo ir cunamio bei branduolinės katastrofos. Dėl šios nelaimės šiais metais ekonomikos augimas sulėtės, tačiau kitais metais, kai prasidės šalies atstatymo darbai, jo tempai bus spartesni. Nors šios nelaimės padariniai Japonijai bus milžiniški, neigiamas poveikis pasaulio ekonomikai turėtų būti nedidelis.

Baltijos šalių ir Švedijos ekonomika toliau augs skatinama išorinės paklausos, tačiau kliūčių pasaulio ekonomikos kelyje daugėja. Žaliavų kainų didėjimas skatins infliaciją ir gali neigiamai paveikti

ekonomikos augimą. Besivystančiose rinkose padidės ekonomikos perkaitimo rizika, o išsivysčiusiose valstybėse palūkanų normos gali kilti anksčiau nei prognozuojama, nepaisant fiskalinės politikos neigiamo poveikio ekonomikos augimui. Valdžios sektoriaus skolos krizė išsivysčiusiose valstybėse kelia abejonių dėl ekonomikos augimo, bankinio sektoriaus ir politinio stabilumo. Portugalija tapo trečiąja euro zonos valstybe nare, kuri kreipėsi dėl finansinio gelbėjimo paketo, o Ispanija, panašu, kad išgyvens krizę be užsienio pagalbos. Reiktų atkreipti dėmesį ir riziką, susijusią su Graikijos restruktūrizavimu ir Airijos valdžios sektoriaus skolos problemomis. Nepaisant krizės valdymo problemų, euro zona stengiasi pagerinti savo skolos būklę, ko negalima pasakyti apie JAV. Jeigu JAV ir toliau atidės savo ambicingesnius planus dėl vidutinės trukmės biudžeto konsolidavimo, padidės pasaulio finansų rinkos nestabilumo ir naujų nuosmukių rizika.

Darome prielaidą, kad Europos centrinis bankas (ECB) palūkanų normas pradės didinti šį pavasarį, o Anglijos centrinis bankas palauks iki rudens. Tai yra anksčiau, nei buvome numatę savo ankstesnėse prognozėse sausio mėnesį. JAV federalinis rezervų bankas bazinės palūkanų normos kėlimą turėtų atidėti iki kitų metų, bet skolos vertybinių popierių pirkimas baigsis jau šią vasarą. Dolerio

kursas, tikėtina, sustiprės euro atžvilgiu. Japonijos centrinis bankas per prognozuojamą laikotarpį nekeis bazinių palūkanų normų ir sieks jenos nuvertėjimo.

Pagrindinė rizika, su kuria susiduria Baltijos šalys ir Švedija, yra susijusi su pasauliniais pokyčiais. Vidinė rizika apima politinius pokyčius, reformų proceso tempą, darbo rinkų funkcionavimą ir vis labiau mažėjančius pajėgumus. Namų ūkiams darosi vis sunkiau, nes didėja energijos, maisto ir būsto paskolų išlaidos. Valdžios sektoriaus skolos lygis, ypač Estijoje, yra žemesnis nei kur nors kitur, o privataus sektoriaus skolos lygis dar pakankamai nesumažėjo. Apskritai padėtis Šiaurės – Baltijos šalių regione yra palanki, nes ryžtingo krizės valdymo rezultatai čia matomi labiau, nei daugelyje kitų šalių, ir siekiama kurti stipresnes institucijas, kurios labiau apsaugotų šias – mažas, atviras ir išorinei rizikai jautrias – valstybes tuo atveju, jeigu pasaulį sukręstų nauji neramumai.

Lietuvos BVP 2010 m. išaugo labiau, nei tikėjomės, ir siekė 1,3%. Dėl didėjančių investicijų ir vartojimo, padidinome 2011 m. BVP augimo prognozę iki 4,2% (sausio mėnesį prognozavome 3,0% augimą). Manome, kad 2012 m. BVP augs 4,7% (sausio prognozė – 4,5%). Padidinome ir infliacijos prognozę dėl pakilusių pasaulinių žaliavų kainų, o tai kelia riziką ekonomikos augimui. Vidinė rizika yra susijusi su 2012 m. artėjančiais Seimo rinkimais, dėl kurių gali būti pateikta daugiau ekonomikos augimą ribojančių pasiūlymų. Pagrindinis tikslas tebėra euro įvedimas 2014 m., todėl iškyla politinė dilema, kaip suderinti mažesnę infliaciją su biudžeto konsolidavimu. Šiaip ar taip, Lietuvos ekonomika eina teisinga kryptimi, nes biudžeto būklė gerėja, o augimas darosi labiau subalansuotas. Tačiau nereiktų pamiršti ir reformų, jau vien dėl darbo rinkos problemų.

Latvijos ekonomika sustiprėjo ir vis labiau atsigauja. Praėjusių metų pabaigoje BVP augimas siekė 3,7%, palyginti su dugnu trečiąjį 2009 m. ketvirtį. Eksperto apimty išaugo ir buvo atkurtos atsargos. Pastaruoju metu didėja namų ūkių indėlis į ekonomikos augimą. Ekonomikos atsigavimas ir fiskalinės padėties stabilizavimasis turėjo teigiamos įtakos aukštesniam Latvijos valdžios sektoriaus skolos reitingui. Prognozuojame, kad 2011 m. BVP augimas turėtų siekti 4,0%. Tačiau sumažinome 2012 m. ekonomikos augimo prognozę iki 3,9%, nes didesnė infliacija ir mokesčiai vis labiau slepia namų ūkius, o vyriausybė siek tiek pristabdė struktūrinių reformų tempus. Reformų poreikis yra didžiulis, nes padėtis darbo rinkoje tebėra išbalansuota ir darbo vietos kuriamos lėtai. Galimybė įsivesti eurą 2014 m. tobeegzistuoja, tačiau infliacijos rizika nuolat didėja ir reikalauja vyriausybės veiksmų pažabojant kainų augimą. Tačiau neatmetame galimybes, kad investicijos gali augti sparčiau, nei šiuo metu tikimės, nes eksperto sektoriuje pajėgumai jau daugiau ar mažiau išnaudoti.

Praėjusių metų pabaigoje Estijos ekonomika atsigavo sparčiau, o jos augimo pagrindinė varomoji jėga buvo verslo investicijos. Pernai metais šalies ekonomika išaugo 3,1% (sausio mėnesį prognozavome 2,8% augimą). 2011 metų ekonomikos augimo prognozę padidinome 0,3 procentiniais punktais iki 4,5%. 2012 m. taip pat prognozuojame 4,5% ekonomikos augimą. Augimą skatins ekspertas, o vidaus paklausa palaipsniui didės, tačiau namų ūkių vartojimas išliks nedidelis. Didesnė infliacija, 3,8% šiais metais ir 3,2% kitais metais, ribos namų ūkių vartojimą, tačiau mažėjantis nedarbo lygis siek tiek sušvelnins neigiamą įtaką. Jau praėjusiais metais vyriausybė pasiekė biudžeto perteklių dėl spartesnių ekonomikos augimo tempų. Sėkmingas euro įvedimas šių metų pradžioje taip pat gerina Estijos ekonomikos perspektyvas.

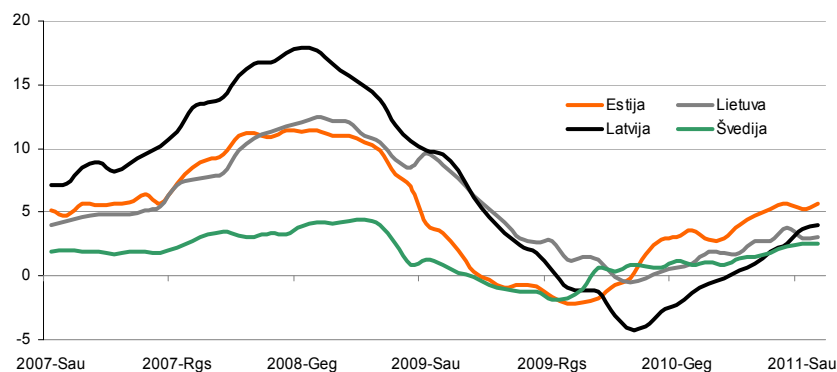
Be pasaulinės rizikos, pagrindinė vidaus grėsmė yra susijusi su darbo rinkos pokyčiais, ypač aukštu nedarbo lygiu ir didėjančiu darbo jėgos trūkumu kai kuriuose sektoriuose.

Švedijos ekonomika atsigavo labiau, nei prognozuota. Šalies BVP, kuris praėjusiais metais padidėjo 5,3%, 2011 m. turėtų išaugti 4% (sausio mėnesį prognozavome 3,3% augimą), o 2012 m. – 2,6% (anksčiau prognozavome 2,5%). Pagerinome prognozes dėl tikėtinų geresnių investicijų ir eksperto rezultatų. Manome, kad namų ūkių vartojimo augimo tempai bus lėtesni dėl didesnės infliacijos ir šiais metais sparčiau kylančių palūkanų normų. 2011 m. pabaigoje Riksbank bazinę palūkanų normą turėtų padidinti iki 2,50%, o 2012 m. pabaigoje palūkanų norma pagal mūsų prognozes turėtų būti 3%. Kadangi ECB palūkanų normas pradės didinti anksčiau, nei tikėtasi, Švedijos kronos kursas daugiau kilti neturėtų. Fiskalinė politika ir toliau bus palanki ekonomikos augimui, nes vyriausybė planuoja naujus mokesčių mažinimus. Privatizacijos ir ekonomikos augimo fone skolos rodiklis sumažės beveik iki 35% BVP. Pagrindinė problema vyriausybei yra nedarbo lygis, kuris vis dar išlieka aukštas. Nepaisant palankios ekonomikos augimo prognozės, manome, kad kitais metais vidutinis nedarbo lygis bus tik kiek mažesnis, nei šiais metais ir sieks 7,2%.

Pasaulyje vykstantys pokyčiai yra susiję ir su galimybėmis, ir su grėsmėmis Baltijos šalims ir Švedijai. Eksperto sektoriams spartesnis pasaulio rinkų augimas yra naudingas, bet tuo pačiu didėja ir konkurencija. Todėl svarbu skatinti lankstumą ir prisitaikymą prie kintančių sąlygų, didinti darbuotojų įsidarbinimo galimybes ir kompetencijas, siekiant stiprinti konkurencingumą.

Cecilia Hermansson

Infliacija (metinis augimas, %)

Source: Reuters Ecowin

Pasaulio ekonomika: infliacija ir valdžios sektoriaus skolos kelia grėsmę pasaulio ekonomikos atsigavimui

Šalių BVP prognozės 2010-2012 m.*

	2011 m. balandžio mėn. prognozės			2011 m. sausio mėn. prognozės		
	2010	2011p	2012p	2010	2011p	2012p
JAV	2,9	3,0	3,0	2,8	2,6	2,7
Euro zona	1,7	1,5	1,5	1,8	1,6	1,5
Vokietija	3,6	2,4	1,9	3,6	2,5	2,0
Prancūzija	1,5	1,5	1,5	1,6	1,6	1,5
Italija	1,1	0,9	1,0	1,1	1,0	1,1
Ispanija	-0,1	0,3	1,0	-0,4	0,3	1,0
Didžioji Britanija	1,4	1,5	2,0	1,7	1,8	2,0
Japonija	4,0	0,6	3,0	3,2	1,5	1,3
Kinija	10,3	8,8	8,4	10,1	8,5	8,1
Indija	9,1	8,0	7,5	8,8	8,2	7,5
Brazilija	7,5	4,3	4,0	7,5	4,8	4,5
Rusija	4,0	4,6	4,5	4,0	4,3	4,5
Pasaulis (PPP)	4,7	4,0	4,0	4,6	3,9	3,8
Pasaulis (US\$)	3,8	3,1	3,3	3,7	3,1	3,0

Šaltinis: Šalių statistikos departamentai ir Swedbank prognozės

* Šios šalys reprezentuoja apie 70% pasaulio ekonomikos

Pasaulio ekonomika sparčiai atsigauja ir praeiti metai nustebino 4,7% BVP augimu. Palyginti su prognozėmis prieš metus, Vokietijos, Japonijos, Brazilijos, Kinijos ir Indijos ekonomikos rezultatai geresni nei tikėtasi, tuo tarpu JAV ir euro zonos šalių (išskyrus Vokietiją), Didžiosios Britanijos ir Rusijos rezultatai atitiko mūsų lūkesčius.

Pasaulį galima apibūdinti kaip „dviejų greičių ekonomiką“, kai besivystančios rinkos yra pagrindinis ekonomikos augimo variklis, tuo tarpu išsivysčiusių rinkų augimas atsilieka. Prognozuojame, kad 2011 ir 2012 m. BVP augs 4% – tai šiek tiek daugiau, palyginti su mūsų sausio mėn. prognozėmis.

JAV vyriausybė atidėjo biudžeto konsolidavimą ir 2011 m. ketina stimuliuoti ekonomikos augimą, didindama biudžeto deficitą ir taip pagilindama valdžios sektoriaus skolą. Kitais metais laukiama prezidento rinkimų. Atsigavimas tęsis, bet jis bus lėtas dėl struktūrinių problemų: nedarbo, nekilnojamo turto ir kreditų rinkų. Namų ūkiai vis dar susiduria sunkumais, o energijos kainos auga. Prognozuojame, kad šiais metais JAV ekonomikos augimas sieks 3%.

Euro zonos ir Didžiosios Britanijos ekonomikos auga lėčiau – apie 1,5%. Valdžios sektoriaus skolos krizė ir būtinybė mažinti biudžeto deficitą šiuo metu yra pagrindiniai ekonominės politikos tikslai. Politikos priemonių pasirinkimą apsunkina tai, kad didėjant infliacijai, auga ir palūkanų normos, kurių augimas prasidėjo ši pavasarį (Europos Centrinis Bankas), ir tęsis vėliau rudenį (Anglijos bankas). Vokietijos ekonomika ir toliau augs, tačiau išlieka neigiamos ekonomikos perspektyvos Portugalijoje, Airijoje, Graikijoje ir Ispanijoje.

Portugalija tapo trečiąja euro zonos šalimi, paprašiusi finansinės pagalbos paketo. Panašus paketas Ispanijai potencialiai sukeltų finansinį sukrėtimą, nes nepakaktų dabartinio pagalbos fondo lėšų. Tai pablogintų mūsų dabartines prognozes. Kita rizika – padidinti valdžios skolos restruktūrizacija, kuri sukeltų įtampą bankiniame sektoriuje euro zonos šalyse ir turėtų neigiamą poveikį ekonomikai.

Kinija grumiasi su perkaitimu nekilnojamo turto rinkose ir augančiomis vartojimo prekių ir paslaugų kainomis. Tikslas – užtikrinti labiau koordinuotą, stabilesnį, tvarų ir subalansuotą augimą. 2011-2015 m. laikotarpiu ekonomikos augimas

turėtų vidutiniškai siekti apie 7%, bet šis tikslas gali būti sunkiai pasiekiamas, atsižvelgiant į aukštus augimo tempus 2011-2012 m., kai tikėtinas augimas atitinkamai bus 8,8% ir 8,4%. Bet kuriuo atveju, politikos priemonėmis bus siekiama riboti kreditų augimą, kad sulėtėtų vidaus paklausa, o, palyginti su praeitais metais, ekonomikos augimas jau lėtėja.

Po žemės drebėjimo, cunamio ir avarių atominėje elektrinėje Japonija susiduria su tikrais iššūkiais. Manome, kad šiais metais jos ekonomika augs lėčiau, bet paspartės kitais metais, kai bus atstatytas suniokotas regionas. Fiskalinė politika taps labiau ekspansyvi, nes preliminariais skaičiavimais reikės apie 300 milijardų JAV dolerių. Monetarinė politika bus siekiama susilpninti jėga.

Kaip ir Kinijoje, Indijoje vidaus paklausa augimo tempai spartesni, nei žaliavų pasiūlos suvaržymo sąlygomis galėtų būti tvarus augimas. Aukštesnės pasaulinės žaliavų kainos taip pat didina vartojimo kainas bei palūkanų normas, tuo pačiu lėtinamos ekonomikos augimas.

Rusijoje ir Brazilijoje didėja infliacinis spaudimas, bet dėl gamtinių išteklių paremtos ekonomikos šios šalys ir toliau

klestės, nes žaliavų kainos, tikėtina, toliau augs.

Prognozuojame, kad Brent naftos kainos vidutiniškai išaugs nuo 79 JAV dolerių už barelį 2010 m. iki 105 JAV dolerių šiais metais ir sumažės iki 98 JAV dolerių kitais metais. Tai reikšmingas padidėjimas, palyginti su sausio mėn. prognozėmis, kai 2011 m. ir 2012 m. atitinkamai prognozuojame 85 ir 90 JAV dolerius.

Manome, kad metalo kainos taip pat augs, atitinkamai 12% ir 5% 2011-2012 m., bet tai bus mažesnis augimas nei praeitais metais, kuomet jis siekė 42%. Prognozuojame, kad spartus maisto kainų augimas, prasidėjęs praeitų metų antroje pusėje, šiais metais sieks 30%, o kitais metais – 8%.

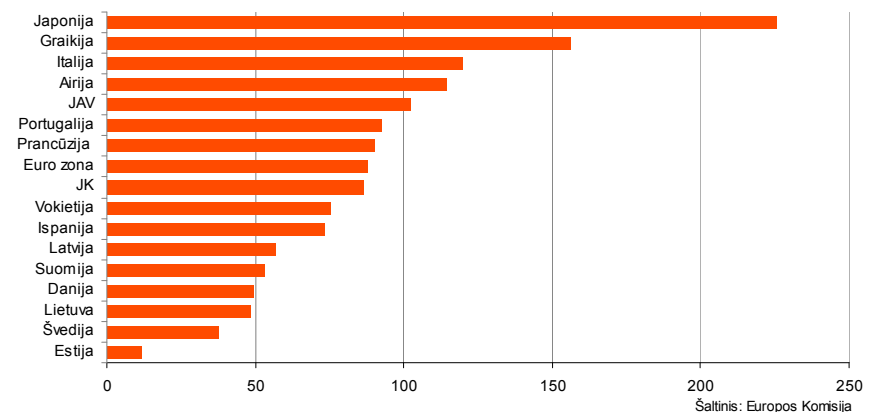
Visose pasaulio šalyse ryškėja didėjanti infliacija, bet labiausiai ji pastebima besivystančiose rinkose.

Išsivysčiusiose šalyse dėl aukštesnės infliacijos centriniai bankai pradės didinti palūkanų normas, o tai yra anksčiau nei prognozuojame sausi. Netiesioginė infliacijos įtaka ir atlyginimų augimo lūkesčiai sukuria tam tikrą nežinomybę ir postūmį toliau kelti kainas.

Europoje šiais metais bus didinamos palūkanos, tuo tarpu JAV federalinis rezervų bankas palauks iki kitų metų, o Japonija palūkanų didinimą atideda vėlesniam laikotarpiui. Be to, dėl besitęsiančio ekonomikos augimo, augančios infliacijos ir valdžios skolos krizės ilgalaikės palūkanų normos pradės augti. Didėjanti konkurencija dėl kapitalo, kurią lėmė Bazelio III bankų kapitalo pakankamumo reikalavimų reglamentas yra taip pat vienas iš palūkanų normų augimo veiksnių.

Stipresnė JAV ekonomika ir silpnesnė Europos bei Japonijos plėtra stiprins JAV dolerį, o euro ir jenos vertė kris. Jei ilgesnį

Prognozuojama valdžios sektoriaus skola 2012 m. (% BVP)

laiką fiskalinė politika išliks pasyvi, kyla rizika, kad JAV dolerio taip pat nuvertės.

Manome, kad Kinija per metus leis juanui stiprėti apie 5% JAV dolerio atžvilgiu, nors realus augimas bus didesnis, nes darbo sąnaudos Kinijoje auga greičiau.

Neatmetame galimybės, kad mūsų pagrindinis prognozių scenarijus keistis dėl neapibrėžtumų ir galimų grėsmių pasaulyje, pavyzdžiui Japonijos nelaimės, demokratizavimo proceso, prasidėjusio Artimųjų Rytų šalyse, skolos krizės euro zonoje ir JAV.

Todėl mes parengėme keturis alternatyvius scenarijus: du neigiamus, kai numatoma (1) stagflacija, t. y. mažas ekonomikos augimas, aukštas nedarbas ir aukšta infliacija - tikimybė 15% bei (2) gilėjanti valdžios sektoriaus skolos krizė - tikimybė 15%; ir du teigiamus, kai (3) ekonomikos augimas Kinijoje tampa labiau subalansuotas, o JAV ekonomikos augimas paspartėja (tikimybė 5%) bei (4) ignoruojama perkaitimo rizika ir labiau stimuliuojamos besivystančios rinkos, o išsivysčiusių šalių ekonomikos auga sparčiau, bet augimas nėra tvarus (tikimybė 15%).

Šiomis aplinkybėmis, svarbu, kad vyriausybės ieškotų optimalių sprendimų vykdant ekonominę politiką. Mūsų nuomone, labai svarbu konsoliduoti biudžetus ir vykdyti labiau ambicingą politiką bankų atžvilgiu, kad būtų nutrauktas tas užburtas ratas tarp valdžios sektoriaus skolos augimo ir besitęsiančio finansinio sektoriaus trapumo.

Manome, kad tuo pačiu metu centriniai bankai turėtų neskubėti kelti palūkanų normų, nes dėl griežtos fiskalinės politikos lėčiau augs vidaus paklausa. Tikėtina, kad Europoje, JAV ir Japonijoje artimiausiu metu galimas ekonomikos augimas nusvers infliacijos riziką. Besivystančios rinkos, iš kitos pusės, privalo dėti daugiau pastangų, kad suvaldytų ekonomikos perkaitimą.

Tokios žaidimo taisyklės „dviejų greičių pasaulio ekonomikoje“!

Cecilia Hermansson

Palūkanų normų ir valiutų kursų prognozės

	Faktas	Prognozės			
	2011-04-05	2011-06-30	2011-12-31	2012-06-30	2012-12-31
Bazinės palūkanų normos					
Fed, JAV	0,25	0,25	0,25	1,00	1,50
ECB, euro zona	1,00	1,25	1,75	2,25	2,50
Anglijos bankas	0,50	0,50	1,00	1,50	2,00
Japonijos bankas	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10
Valiutų kursai					
EUR/USD	1,42	1,45	1,30	1,25	1,25
RMB/USD	6,54	6,40	6,25	6,10	5,95
USD/JPY	85	81	90	95	95

Šaltinis: Reuters Ecowin ir Swedbank prognozės

Lietuva: ekonomikos augimas spartėja ir yra labiau subalansuotas

	2008	2009	2010	2011p	2012p
BVP augimas,%	2,9	-14,7	1,3	4,2	4,7
BVP, mln. LTL	111 483	91 526	92 625	101 065	107 931
VKI vidutinis augimas,%	10,9	4,5	1,3	3,2	2,5
Nedarbo lygis,%	5,8	13,7	17,8	15,5	13,5
Vidutinis metinis realus neto atlyginimo augimas,%	10,1	-7,2	-4,3	0,0	2,5
Prekių ir paslaugų eksporto augimas,%	25,1	-25,2	30,3	17,0	12,0
Prekių ir paslaugų importo augimas,%	19,9	-36,1	28,9	18,0	13,0
Prekybos ir paslaugų balansas,% BVP	-11,7	-1,2	-0,7	-1,5	-2,2
Einamosios sąskaitos balansas,% BVP	-13,1	4,3	1,8	-1,0	-1,7
Einamosios ir kapitalo sąsk. balansas,% BVP	-11,3	7,7	4,5	2,0	1,3
TUI įplaukos,% BVP	4,3	0,5	1,7	2,5	3,0
Bendras įsiskolinimas užsieniui,% BVP	71,3	87,2	86,1	83,0	80,0
Valdžios sektoriaus balansas,% BVP	-3,3	-9,2	-8,0	-5,5	-3,0
Valdžios sektoriaus bendroji skola,% BVP	15,6	29,5	38,7	40,0	42,0

Šaltinis: Swedbank prognozės

2010 m. ekonomika paaugo 1,3%, viršydama mūsų prognozes – daugiausia dėl sparčių augimo tempų ketvirtajame ketvirtyje, kai BVP, įvertinus sezoniškumo įtaką, padidėjo 1,8%, palyginti su trečiuoju ketvirčiu. Toks spartus ketvirtinis augimo tempas turėtų sulėtėti, tačiau metinis ekonomikos augimas 2011 m. prognozuojamas spartesnis – BVP augimo prognozes padidinome nuo 3,0% iki 4,2%.

Po aštuonis ketvirčius trukusio mažėjimo, paskutinį 2010 m. ketvirtį namų ūkių vartojimas išaugo, tačiau visų metų pokytis išliko neigiamas. Investicijos (išskyrus atsargas) labai išaugo antroje metų pusėje, tačiau visų 2010 metų apimtys liko tokios pat, kaip prieš metus. Didžiausią poveikį ekonomikos augimui turėjo atsargų kaupimas, kuris paskutinį ketvirtį vyko sparčiau, atspindėdamas gerėjančius lūkesčius, susijusius su būsimu vartojimu ir investicijomis.

2010 m. pabaigoje sparčiau augo kasybos ir karjerų eksploatavimo, gamybos, elektros, dujų ir vandens tiekimo sektoriai – bendras jų augimas siekė net 5,6%. Tačiau beveik visi kiti sektoriai pernai toliau mažėjo arba per metus išaugo labai nežymiai. Praėjusių metų paskutiniame ketvirtyje tendencijos pasikeitė – toliau mažėjo tik viešosios paslaugos, o beveik visi kiti sektoriai pastebimai išaugo.

Šiais ir 2012 metais ekonomikos augimas bus labiau subalansuotas. Didžiausią teigiamą įtaką turės namų ūkių vartojimo ir investicijų augimas. Investicijų augimo prognozes padidinome nuo 8% iki 16% 2011 m. ir nuo 8,5% iki 13% 2012 metais. Skirtingai nei 2010 m., šiais ir kitais metais

visi sektoriai atsigaus ir turės teigiamą įtaką ekonomikos augimui.

2011 m. infliacijos prognozes padidinome nuo 2% iki 3,2%. - 2010 m. pabaigoje metinė infliacija paspartėjo ir visus šiuos metus turėtų išlikti dabartiniame lygyje. Tačiau spartesnį kainų augimą skatinantys veiksniai daugiausia yra išoriniai – nepalankūs naftos ir maisto produktų kainų pokyčiai tarptautinėse rinkose daro tiesioginį ir didelį poveikį. Tačiau prognozuojame, kad jis bus laikinas ir kitais metais infliacija sumažės iki 2,5%.

Nepaisant teigiamų tendencijų, daugelis vidinės ir išorinės rizikos rūšių išlieka. Galimas periferinių euro zonos valstybių valdžios sektoriaus skolos restruktūrizavimas gali sąlygoti didesnes palūkanų normas ir slopinti lūkesčius, bei stabdyti Lietuvos eksporto apimčių didėjimą ES rinkose. Dėl neramumų Šiaurės Afrikoje ir Artimuosiuose Rytuose nafta gali brangti toliau, o tuo pačiu padidėti ir infliacija, bei sulėtėti vartojimo augimas. Artėjant 2012 m. Seimo rinkimams, gali padaugėti tvarų ir ilgalaikį ekonomikos augimą slopinančių pasiūlymų

Nepaisant rizikos, eksportas tebėra pagrindinis augimą skatinantis veiksnys

Praėjusiais metais realus eksporto augimas siekė 16,3%, jo augimo potencialo užteks 2011 ir 2012 metams. Nors augimo tempai turėtų sulėtėti, pastarosios tendencijos nerodo jokių silpnumo požymių; todėl prognozuojamas eksporto augimo tempus padidinome iki 12,5% 2011 m. ir iki 9,4%

2012 metais. Paskutinius 2010 metų mėnesius prekių eksporto apimtys (galiojusiomis kainomis) viršijo visų laikų aukštumas ir toliau didėjo šių metų pradžioje. Pernai taip pat atsigavo ir lietuviškos kilmės prekių eksportas, kuris beveik priartėjo prie lygių, pasiektų ekonomikos klestėjimo laikotarpiu.

2010 m. rafinuoti naftos produktai išliko pagrindine eksporto preke ir sudarė 22,5% viso prekių eksporto. Be to, šių produktų eksportas išaugo labiausiai – nominalus augimas viršijo 50%. Tačiau šį augimą skatino brangstanti nafta ir reeksportas, Lietuvoje sukuriame pridėtinė vertė nebuvo didelė. Aukštesnės pridėtinės vertės prekių eksporto augimas buvo taip pat spartus – transporto priemonių eksportas išaugo 46%, ir mašinų – 43%, kompiuteriai, elektroninė įranga ir optiniai prietaisai – 42%. Didžiausios eksporto prekių grupės po rafinuotų naftos produktų – chemijos ir maisto produktai – augo lėčiau, t. y. atitinkamai 26,6% ir 18,9%, bet padidėjus konkurencingumui ir stiprėjant užsienio paklausai, jų indėlis į augimą turėtų šiomet būti pakankamai didelis.

Ekonomikos recesija nepakeitė Lietuvos eksporto kryptį – didžiausia eksporto dalis, kaip ir anksčiau, keliauja į artimiausias kaimynines valstybes – Rusiją, Vokietiją, Latviją ir Lenkiją. Pernai didžiausią įtaką eksporto augimui turėjo eksportas į Vokietiją (3,4 p.p.), Latviją ir Estiją (2,4 p.p.), kitas ES valstybes nars (11,3 p.p.) bei Nepriklausomų Valstybių Sandraugą (NVS) (12,4 p.p.). Šiais metais didžiausią įtaką turės NVS, ypač Rusija, kuriai didelį teigiamą poveikį turės brangstanti nafta.

Nepaisant spartaus transporto sektoriaus augimo, kuris sudaro beveik du trečdalius viso paslaugų eksporto, bendro paslaugų eksporto augimas atsilieka nuo prekių eksporto ir šiais metais jo nepasivys. Didesnės pridėtinės vertės paslaugų, tokių kaip statybos, komunikacijų, finansų, IT ir konsultavimo paslaugos, eksportas sudaro tik apie 10% viso paslaugų eksporto; todėl jų spartesnio augimo poveikis visam eksportui bus nežymus. Statybos ir kitų įvairių verslo ir profesionalių paslaugų eksportas augo sparčiau, bet jų vertė ir poveikis yra nedideli.

Iki šiol ekonomikos atsigavimas priklausė nuo užsienio rinkų, todėl bet koks reikšmingesnis užsienio paklausos sumažėjimas vėl galėtų grąžinti ekonomiką į nuosmukį. Tačiau nepaisant gausių neigiamų pasaulinių pokyčių – valdžios sektoriaus skolų krizės, įtampos Šiaurės Afrikoje ir Artimuosiuose Rytuose ir cunamio bei branduolinės energetikos krizės Japonijoje – mūsų nuomone, dabartinės augimo tendencijos turėtų išlikti.

Investicijų augimas paspartės, ypač privačiame sektoriuje

Nepaisant sparčių metinių augimo tempų paskutiniiais 2010 metų ketvirčiais, atitinkamai 15% ir 13,9%, investicijų apimtys 2010 m. išliko beveik tokios pat kaip 2009 metais. Vis dėlto augimo tendencija turėtų išsilaikyti, o investicijos šiais ir kitais metais turėtų būti svarbiausia ekonomikos augimo varomąja jėga. Prognozuojame, kad 2011 ir 2012 m. bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas turėtų atitinkamai padidėti 16% ir 13%.

Eksporto sektoriai yra vieni iš pirmųjų artėjantys prie pilno gamybinių pajėgumų panaudojimo (pvz., baldų, medienos ir drabužių gamyba); todėl konkurencingumas ir augimas ateityje priklausys nuo

Augimas, %	2008	2009	2010	2011p ¹	2012p ¹
Namų ūkių vartojimo išlaidos	3,7	-17,7	-4,1	2,5 (1,0)	4,5 (3,0)
Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidos	7,3	-1,9	-3,0	1,0 (-1,5)	1,0 (1,0)
Investicijos (išsk. atsargas)	-5,2	-40,0	0,0	16,0 (8,0)	13,0 (8,5)
Atsargos ²⁾	1,4	-5,9	7,8	-0,2 (0,6)	-0,7 (-0,6)
Prekių ir paslaugų eksportas	11,6	-12,7	16,3	12,5 (6,5)	9,4 (7,7)
Prekių ir paslaugų importas	10,3	-28,4	17,6	11,8 (5,0)	9,1 (5,5)
BVP	2,9	-14,7	1,3	4,2 (3,0)	4,7 (4,5)
Vidaus paklausa (išsk. atsargas) ²⁾	2,7	-24,1	-4,7	4,8 (1,6)	5,8 (3,7)
Grynasis eksportas ²⁾	-1,2	15,3	-1,8	-0,4 (0,8)	-0,4 (1,4)

Šaltinis: SD, Swedbank prognozės

¹⁾ Šie skaičiai skirti tik apibūdinti situaciją. Jie yra prognozių ribų vidurkiai, kurie yra +2pp. Skaičiai skliaustuose - sausio mėn. prognozės.

²⁾ Įtaka BVP augimui.

investicijų. Teigiama tendencija yra tai, kad investicinių prekių ir pramoninių transporto priemonių importas pernai padidėjo 37%, o per pirmuosius 2011 m. mėnesius dar paspartėjo jo metinis augimo tempas.

Paskutinį 2010 m. ketvirtį materialinės investicijos augo lėčiau, pagrįsdami dėl 10,6% sumažėjusių statybos darbų apimčių (trečiajame ketvirtyje jų augimas siekė 14,3%). Investicijos į įrengimus, mašinas ir transporto priemones 2010 m. padidėjo 10,1% – metinis augimas vien ketvirtį siekė 34,1%.

Deja, praėjusiais metais materialinių investicijų augimas kol kas buvo fiksuotas tik valstybiniame sektoriuje. Privatus sektorius dominavo tik įrengimų, mašinų ir transporto priemonių pirkimų srityje, o tai yra pagrindinis produktyvumo ir konkurencingumo skatinimo veiksnys. Ši tendencija turėtų toliau stiprėti šiais ir kitais metais. Skirtingai nei praėjusiais metais, materialinių investicijų augimas 2011 ir 2012 m. bus spartesnis privačiame sektoriuje.

Artimiausiais metais svarbiu investicijų skatinimo veiksniu bus ES lėšos. Iš viso Lietuvai numatyto finansavimo 2007-2013 m. – 25,6 mlrd. litų – jau išmokėta dalis sudaro 31%. Daugiau kaip 58% lėšų,

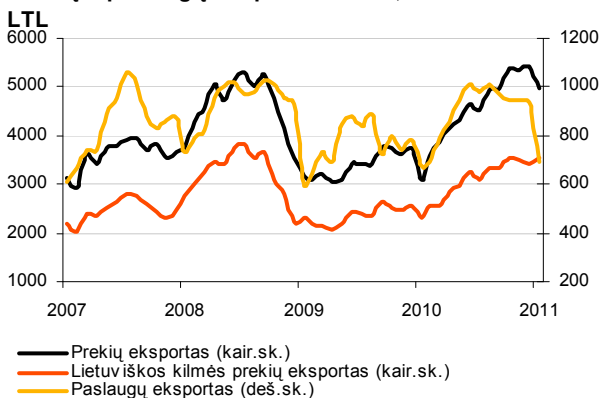
skirtų verslo produktyvumui didinti (2,17 mlrd. LTL), jau buvo išmokėta. Tačiau moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai numatytų lėšų įsisavinimas stringa; iki šiol buvo išmokėta tik šiek tiek daugiau kaip 9% visos sumos. Prognozuojame, kad šiais ir kitais metais šios lėšos bus skirstomos aktyviau ir turės teigiamą poveikį ekonomikos plėtrai.

Padėtis darbo rinkoje tebėra sudėtinga

Nedarbo lygis išliks didelis visus 2011 metus ir tik antroje metų pusėje pradės mažėti kiek sparčiau. Vidutinis metinis nedarbo lygis turėtų sumažėti nuo 17,8% 2010 m. iki 15,5% - 2011 m. ir iki 13,5% - 2012 metais.

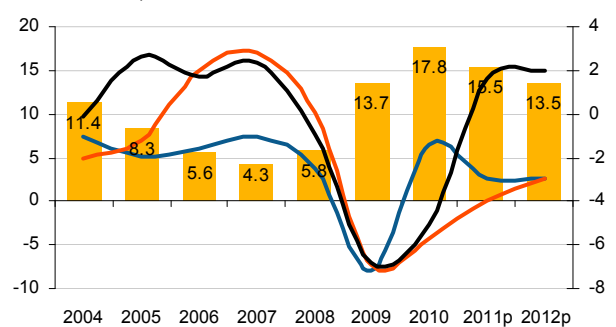
2005-2009 m. laikotarpiu konkurencingumas mažėjo, o realus darbo užmokestis po mokesčių augo sparčiau už darbo našumą. Ši neigiama tendencija pasikeitė 2010 m., kai našumas padidėjo 6,4%, o realus darbo užmokesčio kritimas siekė 4,3%. Nors tai nekompensavo paskutinius penkerius metus mažėjusio konkurencingumui, prognozuojame, kad šiais ir 2012 metais konkurencingumas toliau didės. Konkurencingumo indeksas, kuriuo matuojamas skirtumas tarp realaus našumo

Prekių ir paslaugų eksporto srutai, mln.

Šaltinis: SD, Lietuvos bankas, Swedbank

Darbo rinka, %

Šaltinis: SD, Swedbank skaičiai imai

augimo ir realaus darbo užmokesčio augimo, vis dar yra 11% žemesnis nei 2005 metais.

Šiais metais užimtumas turėtų augti 1,6%, o 2012 m. augimas paspartės iki 2%. Aukštas struktūrinio nedarbo lygis nulems lėtesnį darbo vietų kūrimą. Tačiau dėl didėjančių investicijų ir darbo našumo, mažesnio užimtumo poveikis potencialiam BVP augimui nebus didelis. Kai kurie sektoriai (pvz., transporto ir gamybos) jau signalizuoja apie darbo jėgos trūkumą, kurios dalis emigravo sunkiuoju 2009 m. laikotarpiu. Be to, 2011-2012 m. darbo jėgos skaičius šiek tiek mažės dėl emigracijos ir demografinės situacijos sukulto gyventojų skaičiaus mažėjimo.

Kita nedarbą skatinanti priežastis yra nedarbo spąstai, kurie, kaip rodo paskutiniai Statistikos departamento duomenys, padidėjo iki 86% ir gerokai viršija ES vidurkį (maždaug 75%). Rodiklis parodo, kokią vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio dalį (procentais) sudaro privalomieji atskaitymai (gyventojų pajamų ir darbuotojo mokami privalomojo valstybinio socialinio draudimo mokesčiai), darbuotojui po nedarbo pradėjus dirbti, t. y. kai jam nebemokamos bedarbio, socialinės ir kt. pašalpos. Dėl mažo minimalaus ir vidutinio darbo užmokesčio, kuris kartais beveik lygus arba šiek tiek mažesnis už bedarbio pašalpas, kai kurie bedarbiai atsisako oficialaus darbo ir dalyvauja neoficialioje darbo rinkoje. Darbo rinkos liberalizavimas galėtų padėti išspręsti bent jau kai kurias struktūrines problemas. Dabartiniai pasiūlymai padidinti minimalų darbo užmokesčių nuo 800 iki 900 LTL šiek tiek sumažintų nedarbo spąstus, bet gali toliau stabdyti darbo vietų kūrimą, nes didžioji dauguma iš maždaug 300 tūkst. bedarbių yra žemesnės kvalifikacijos. Kita, tačiau nepopuliari iniciatyva, būtų socialinių išmokų sumažinimas ilgalaikiams bedarbiams, ypač tiems, kurie

atsisako atlikti viešuosius darbus. Nepakankamos kvalifikuotos darbo jėgos problemą būtų galima spręsti gerinant užsieniečių įdarbinimo galimybes.

Atsigauna namų ūkių vartojimas

Patiksliname savo prognozes dėl namų ūkių vartojimo augimo: šiais metais vartojimas turėtų augti 2,5%, o 2012 m. – 4,5%. Realus darbo užmokesčio fondo augimas šiemet sieks tik 1,6%, tačiau neigiamos realios palūkanų normos šiais metais gali mažinti norą taupyti ir skatins didesnę dalį disponuojamųjų pajamų skirti vartojimui. Toks pasikeitimas jau atsispindi kintančioje namų ūkių indėlių struktūroje – daugiau kaip 45% visų gyventojų indėlius laiko einamosiose sąskaitose (recesijos metu jų dalis sudarė 36%, o ekonomikos klestėjimo metais – 55%).

2009 m. bendroji namų ūkių taupymo norma (bendrosios santaupos kaip bendrų disponuojamųjų pajamų dalis) pašoko iki 7,9% (2007 ir 2008 m. ji buvo neigiama), t. y. iki aukščiausio lygio nuo 1995 metų. Pernai ji tikriausiai išliko panašiam lygyje, tačiau jau šiais ir kitais metais šiek tiek sumažės, padidindama namų ūkių vartojimo atsigavimą.

2010 m. pradžioje vartotojų pasitikėjimas sustiprėjo, tačiau nuo praėjusių metų rugpjūčio mėnesio išliko beveik nepasikeitęs ir šiek tiek pakilo tik kovo mėnesį. Lūkesčiams gerėti trukdė ilgesnė ir šaltesnė žiema (ir didesnės būsto išlaidos), taip pat kylančios maisto produktų, dujų ir kuro kainos. Pernai metų viduryje mažmeninių prekybininkų pasitikėjimas buvo teigiamas, tačiau sausį netikėtai sumažėjo. Pagrindinė tokio sumažėjimo priežastis – nepasiteisinę mažmenininkų lūkesčiai dėl šventinio sezono pardavimų ir galimi pertekliniai atsargų kiekiai. Tai turės tam tikrą neigiamą poveikį augimui

pirmąjį šių metų ketvirtį, tačiau tik laikinai, nes pastaraisiais mėnesiais prekybininkų lūkesčiai pagerėjo. 2012 m. planuojamas pensijų atstatymas į 2009 metų lygį dar labiau sustiprins pasitikėjimą ir iš dalies kompensuos neigiamą poveikį infliacijos augimui.

Gyventojų vartojimas labiausiai augs nepagrindinių prekių ir ilgalaikio vartojimo, laisvalaikio bei prabangos prekių srityse. Ši tendencija pastebima jau dabar – pirmuosius du šių metų mėnesius metinis mažmeninės prekybos augimo tempas siekė net 18,7% ir buvo didžiausias nuo 2008 m. pradžios. Nors metinis gyventojų kreditų augimas buvo neigiamas, tikėtina, kad šiais ir ypač 2012 metais skolinimo sąlygos gerės ir taip pat paskatins didesnį vartojimą.

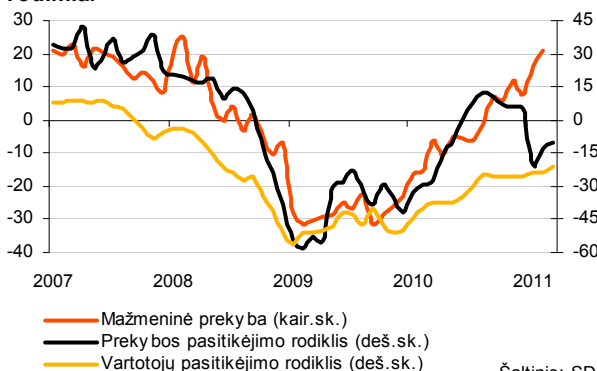
Infliacija mažins perkamąją galią...

Pernai vidutinė metinė infliacija buvo žema (1,3%), tačiau išibėgėjo paskutinįjį metų ketvirtį. Dabartinis kainų augimo tempas išsilaukys ir likusią 2011 metų dalį, o metinė vidutinė infliacija šiais metais sieks 3,2%.

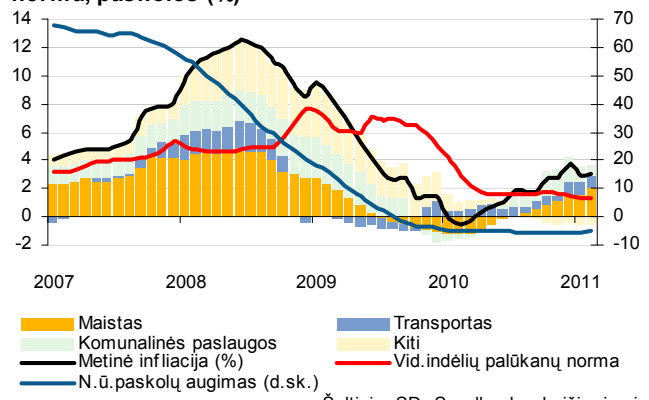
Dabartinis kainų augimas palietė tik tris Lietuvos vartotojų krepšelio produktų grupes. Visi šie produktai pabrango dėl neigiamų pokyčių tarptautinėse rinkose – naftos, dujų, kviečių, cukrus ir kitų maisto produktų kainos yra daug aukštesnės nei prieš metus. Iš minėtų trijų grupių maisto produktai ir nealkoholiniai gėrimai sudaro 26,6% vartotojų kainų indekso (VKI) krepšelio; būstas, vanduo, elektra ir dujos sudaro 12,9%, o transporto išlaidos – 11,5%. Tuo tarpu visi kiti produktai stabdė ir toliau stabdys infliacijos augimą.

Kol kas realaus gyventojų vartojimo augimo atsigavimo dar sunku tikėtis dėl gerokai didesnės infliacijos, kuri mažins

Mažmeninės prekybos metinis augimas (%), prekybos ir vartotojų pasitikėjimo rodikliai

Infliacijos sudėtinės dalys (p.p.), palūkanų norma, paskolos (%)

perkamąją galią. Infliacija ypač paveiks neturtingesnius gyventojus, nes transporto, maisto ir būsto išlaikymo išlaidos sudaro daug didesnę jų vartojimo prekių krepšelio dalį.

Išorinės kainos infliacijai neturėtų daryti ilgalaikio poveikio – vartotojų kainoms šis poveikis turėtų būti vienkartinis. Prognozuojame, kad 2012 m. infliacija sumažės iki 2,5%. Dėl didelio nedarbo ir lėtai augančio darbo užmokesčio, šiemet nereikėtų tikėtis vidaus paklausos sąlygotos infliacijos augimo. Tuo tarpu 2012 m. kainų kilimą gali paskatinti kai kurie vidiniai veiksniai – pensijų didėjimas, gerėjančios sąlygos darbo ir kredito rinkose bei gamybinių pajėgumų trūkumas, ypač sektoriuose kuriuose investicijos buvo nepakankamos. Nors kitais metais infliacija sumažės iki 2,5%, ji gali viršyti Mastrichto kriterijų ir užkirsti kelią euro įvedimui Lietuvoje.

...bet didins valstybės pajamas

Kylančios kainos vyriausybės finansams gali turėti trumpalaikį teigiamą poveikį – kylant kainoms ir augant nominaliam BVP, didės pridėtinės vertės mokesčio (PVM) ir šiek tiek – akcizų pajamos. Dėl to padėtis valstybės finansų srityje šiais metais gali šiek tiek pagerėti, o valdžios sektoriaus deficitas turėtų sumažėti iki 5,5% BVP.

Nepaisant gerų sausio mėnesio biudžeto pajamų rezultatų, pirmųjų dviejų mėnesių

rezultatas šiek tiek nuvylė – pajamos yra 14% didesnės nei 2010 m., tačiau 5,6% mažesnės už planuotas. Tiesa, planas buvo labai ambicingas, siekiant papildomų pajamų gauti mažinant šešėlinę ekonomiką. Nors kai kurios priemonės jau yra įgyvendinamos (pvz., kasos aparatų įvedimas turgaus prekyautojams maisto produktais), kitos dar tebesvarstomos, todėl tikėtina, kad reikšmingesnio poveikio biudžeto pajamoms galime tikėtis tik kitais metais. Nepaisant to, prognozuojamas beveik 7% nominalus BVP augimas ir didesnės mokesčių pajamos turėtų padėti vyriausybei įgyvendinti biudžeto konsolidavimo planus. Tai atspindi ir investuotojų pasitikėjimas – kovo mėnesį išplatintos 750 milijonų USD vertės 10 metų vyriausybės obligacijos su 6,125% atkarpos palūkanomis, kurių paklausa daugiau nei penkis kartus viršijo pasiūlą. Nors kaina gana aukšta, tačiau atkarpos palūkanos yra mažesnės, palyginti su kitomis išleistomis panašiomis obligacijomis.

Konsoliduoti kitų metų biudžetą gali būti sunkiau. Kai kurios 2009 ir 2010 m. įgyvendintos priemonės buvo laikinos, jau planuojama padidinti pensijas iki prieš krizę buvusio lygio, o tai kitais metais valdžios sektoriaus išlaidas padidins bent 700 milijonais litų. Dėl 2012 m. rudenį vyksiančių parlamento rinkimų pagausės siūlymų didinti ir kitas išlaidas (pvz., valstybės sektoriaus atlyginimams).

Pastarieji siūlymai dėl progresinio gyventojų pajamų mokesčio įvedimo yra populiarūs, tačiau praktinė jų vertė yra maža, nes tik 2,7% darbuotojų bruto darbo užmokestis yra didesnis nei 5500 litų. Darbo sąnaudų mokesstinė našta (įskaitant Sodros ir pajamų mokesčius) Lietuvoje yra didesnė už ES vidurkį, todėl bet kokios šių mokesčio didinimo alternatyvos būtų žalingos. Lietuvoje mokestinės pajamos yra žemos ne todėl, kad maži mokesčių tarifai, o dėl to, kad yra labai paplitęs mokesčių vengimas, o įstatymuose gausu išimčių ir spragų, leidžiančių legaliai išvengti mokestinės prievolės.

Šioje pradinėje ekonomikos pakilimo fazėje itin svarbi stabili ir prognozuojama verslo aplinka. Vien naujų mokesčių svarstymai gali pabloginti rinkos dalyvių lūkesčius, paskatinti juos atidėti investicijas ir vartojimą. Apskritai, kadangi mokesčių didinimas turėtų neigiamos įtakos ekonomikos augimui, tolimesnė biudžeto konsolidacija turėtų vykti mažinant išlaidas (ypač neskaidriems ir neefektyviems vešiesiems pirkimams).

Nepaisant visų neapibrėžtumų ir rizikos, prognozuojame, kad ši vyriausybė iki rinkimų išsilaikys ir 3% BVP biudžeto deficito uždavinys 2012 m. bus įvykdytas.

*Nerijus Mačiulis
Lina Vrubliauskienė*

Kontaktai:

"Swedbank" Ekonominių tyrimų departamentas

Švedija

Cecilia Hermansson	Grupės vyriausiasis ekonomistė	+46 8 5859 7720	Cecilia.Hermansson@swedbank.se
Magnus Alvesson	Vyriausiasis makroekonomikos analitikas	+46 8 5859 3341	Magnus.Alvesson@swedbank.se
Jörgen Kennemar	Vyriausiasis makroekonomikos analitikas	+46 8 5859 1478	Jorgen.Kennemar@swedbank.se
Anna Ibegbulem	Asistentė	+46 8 5859 7740	Anna.Ext.Ibegbulem@swedbank.se

Lietuva

Nerijus Mačiulis	Vyriausiasis ekonomistas	+370 5 258 2237	Nerijus.Maciulis@swedbank.lt
Lina Vrubliauskiene	Vyriausioji makroekonomikos analitikė	+370 5 258 2275	Lina.Vrubliauskiene@swedbank.lt

Latvija

Mārtiņš Kazāks	Vyriausiasis ekonomistas	+371 67 445 859	Martins.Kazaks@swedbank.lv
Dainis Stikuts	Vyriausiasis makroekonomikos analitikas	+371 67 445 844	Dainis.Stikuts@swedbank.lv
Lija Strašuna	Vyriausioji makroekonomikos analitikė	+371 67 445 875	Lija.Strasuna@swedbank.lv

Estija

Annika Paabut	Vyresnioji makroekonomikos analitikė	+372 888 5440	Annika.Paabut@swedbank.ee
Elina Allikalt	Vyresnioji makroekonomikos analitikė	+372 888 1989	Elina.Allikalt@swedbank.ee

Sutrumpinimai:

ECB - Europos Centrinis Bankas

ES - Europos Sąjunga

EBPO - Europos bendradarbiavimo ir plėtros organizacija

FM - Finansų ministerija

GKI - gamintojų kainų indeksas

LB - Lietuvos Bankas (centrinis bankas)

PIIGS – Portugalija, Airija, Italija, Graikija, Ispanija

SD - Lietuvos statistikos departamentas

SVKI - suderintas vartotojų kainų indeksas

TUI - tiesioginės užsienio investicijos

VKI - vartotojų kainų indeksas

© Visos teisės priklauso „Swedbank“, 2011. Šioje ataskaitoje esanti informacija yra konfidenciali ir skirta išimtinai tik „Swedbank“ klientų, kuriems ši informacija pateikta, naudojimui. Informacijos kopijavimas, atgaminimas, citavimas, skelbimas bet kokia forma ar siuntimas tretiesiems asmenims be „Swedbank“ sutikimo draudžiamas. Priimdami šią ataskaitą Jūs sutinkate su aukščiau išvardintais apribojimais.

Informacija apie tai, kiek akcijų „Swedbank“ turi ataskaitoje minimose bendrovėse, taip pat informacija apie „Swedbank“ priklausančias įmones bei institucijas, prižiūrinčias kiekvieną tokią įmonę, ar bet kokia kita su tokiomis įmonėmis susijusi informacija pateikiama internetinėje svetainėje www.swedbank.lt.

Asmenys, negalintys pasiekti nurodytos internetinės svetainės, gali susisiekti su atitinkamais analitikais, nurodytais šiame ataskaitos puslapyje.